

UPPLÄNDSKA IDROTTSMINNEN

Hänt sen sist...

Här brukar styrelsen rapportera om UIHF:s verksamhet, men denna gång har vi inte haft någon utåtriktad verksamhet utan ägnat oss åt funderingar om föreningens närmaste och även mera avlägsna framtid och dessutom praktiserat idrott, nu när Uppland för första gången på länge haft skidföre.

Årsmöte i mars

Närmast framför oss ligger årsmötet. Det äger rum den 25 mars hos Upplands Idrottsförbund, där vi med stöd av SISU också inbjuder till Idrottscafé med ett program om Orienteringssportens internationella utveckling från Uppsalas horisont. Styrelsen hoppas på talrikt deltagande från våra medlemmars sida och att Ni tar med er vänner och bekanta som är intresserade av idrott och historia.

Vi behöver hjälp

I detta nummer av "Minnena" finns en medlemsförteckning som innehåller intresserade från många olika idrottsgrenar. Vi har under flera år haft cirka 100 personer och några få organisationer som medlemmar, men vi borde vara fler. Det är ju inte dyrt att vara med. För en hundralapp får man SVIF:s – Svenska Idrottshistoriska föreningens – årsbok, tre nummer per år av vårt eget medlemsblad och möjlighet att delta i "Idrottscaféer" och utflykter. Organisationer betalar 150 kronor.

Styrelsen väddar till våra medlemmar att hjälpa till med medlemsrekryteringen. Vi är övertygade om att det finns många idrottshistoriskt intresserade, som ännu inte hört talas om vår förening. Vår propagandafolder är för tillfället slut men kommer att nytryckas efter årsmötet, när vi vet hur den nya styrelsen ser ut. Tills dess går det bra att få några exemplar av "Uppländska idrottsminnen" att dela ut i Din förening eller bland andra bekanta. Föreningar och andra organisationer är också välkomna som medlemmar.

Redaktionskommittén behöver också fler medarbetare som är villiga att hjälpa till med att dokumentera den uppländska idrotten i förfluten tid. Det brådskar med att intervjua många av de äldsta idrottsmännen och idrottskvinnorna i distriktet. Snart kan det vara för sent. Intervjuerna kan lämpligen publiceras här i "Minnena" (naturligtvis med uppgiftslämnarnas medgivande). Hör av Dig om Du är intresserad av att hjälpa till!

Så önskar styrelsen adjungera representanter för allianserna i Roslagen och Västuppland. Vi har mycket goda erfarenheter av kontakten med Norduppland genom Birger Lindell.

Kontakt med läsekreten

I förra numret av "Minnena" introducerades en köp-, sälj- och bytesmarknad och fick ett svar, vilket var glädjande. Vi ger inte upp – säkert finns det fler samlare inom idrottsområdet. Hör av Er! Flera telefonsamtal med kommentarer om vårt blad kom också och en insändare från Kurt Pettersson som publiceras i detta nummer. Redaktionskommittén uppskattar verkligen dessa kontakter.

MEDLEMSBLAD FÖR UPPLANDS IDROTTHISTORISKA FÖRENING

NR 1 ÅRGÅNG 3 1998

Sommarutflykt med grannkontakt

Tisdagen den 9 juni gör vi en studieresa till Sandviken, där vi tas emot med ett trevligt program av Gästrikeidrottens historiska förening (GIHF). Om tillräckligt många anmäler sig kommer vi att hyra en buss, om inte, åker vi i privata bilar. Räkna med en heldagsutflykt! Programmet ser ut så här:

- Kl. 9.00 Avresa från Scandics parkering, Gamla Uppsalagatan.
- Kl. 10.30 Samling i Smedsgården i Sandviken för kaffedrickning.
Vårdar GIHF:s Sandvikengrupp med Lennart "Klangen" Andersson, Sandvikarnas allt i allo, i spetsen. Han blir sedan vår ciceron under dagen.
Besök i Bruksmuseet, som också representerar idrotten.
- Kl. 12.30 Avresa till Högbo Bruk. Sammankomst GIHF-UIHF med tillresande gästrikar.
Korta presentationer av de båda föreningarna och diskussion om framtida samarbete.
- Kl. 14.00 Lunch.
Därefter guidad rundvandring till brukets sevärdheter.
Skidstadion besöks och för den som önskar fri vandring i naturen.
- Kl. 17.00 Hemresa.

Vi återkommer till utflykten i nästa nummer av "Minnena".

Till slut – God fortsättning på det nya året!

Inga Löwdin

Köp-, sälj- och bytesmarknad

Du som söker eller vill sälja eller byta böcker, vykort, frimärken eller andra föremål med idrottsanknytning kan kostnadsfritt annonsera om detta.

Jag söker

På Skidor 1897/98 och Svenska Turistföreningens Årsskrift 1896.

Ännu fattas flera årgångar av Centralföreningens för Idrottens Främjande årsbok (Blå Boken) i min bokhylla. Jag söker 1907/08, 1909, 1918, 1926-1929, 1931 och 1949.

Jag byter gärna med annan idrottslitteratur men kan också köpa böckerna om priset är överkomligt.

Inga Löwdin 018-537874

...och jag söker

boken "Polacksbacken, en gammal lägerplats" – i bra skick och till bra pris

samt "Skärmen", orienterarnas årsbok 1938.

Jan Andersson 018-358167

UIHF säljer enstaka exemplar av olika årgångar av årsskriften Idrott, historia och samhälle, som nu realiseras för 30 kronor per st. (porto tillkommer). Passa på att komplettera Din serie. Årsboken 1990 innehåller ämnesregister över alla tidigare artiklar.

Beställ genom Hans-Magnus Gauffin 018-543662.

Till Bernt Karlsson och Arne P.

Tack "grabbar" för Era rader om gamla idrottsminnen. Dessa Era artiklar har verkligen satt färg på UIHF:s medlemsblad.

Det är skönt att minnas händelser från ungdomens dagar, även om årens mångfald ibland suddar ut de rätta resultaten...

Först Arne P.

Vilka härliga rader om idrottsfesten på Stadion inför OS i Helsingfors 1952.

Men, IK Vikingens fine medeldistansare Landqvist heter Sture i förnamn. Med ett personligt rekord på 1500 meter från 1951 skulle han i år ha hamnat på sjätte plats i Sverige-listan. Sture vann för övrigt SM-terrängen på 4000 meter 1952, två sekunder före UIF:s Bertil Albertsson.

Sedan till Bernt Karlsson.

Vilken känsla Du har i Ditt skrivande. Roligt att läsa om tävlingar där man själv varit deltagare eller åskådare.

Vad gäller Dina arvsanlag för idrott, så tror jag inte att dom var "så begränsade" som Du vill göra gällande i nr 2,1997. Din pappa Ivar, två år äldre än mej, nådde som trea fin-fina 9.11,1 på 3000 meter på Enavallen i Enköping vid Upplands junior-DM den 1 juli 1945. Loppet vanns för övrigt inte av Lasse Willner, Gimo IF, som denne tydligen har uppgivit till Dej vid telefonintervjun i höstas. Nej, det var Morgongåva SK:s fotbolls- och bandyspelare Hans Westerlund som vann den stenhårda spurtuppgörelsen den gången. Hasse hade 9.07,4 mot Lasse Willners 9.07,6!

På tal om telefonintervjuer, det måste ha blivit något missförstånd mellan Dej och Lasse beträffande Gefle IF:s världsrekordlag på 4 x 1500 meter. Gefle IF förbättrade världsrekordet vid två SM, 1947 till 15.34,8 och 1949 till 15.30,2, bägge gångerna med kvartetten Olle Åberg, Ingvar Bengtsson, Gösta Bergkvist och Henry Eriksson, dock inte i samma löpordning vid de båda tillfällena.

Att slå sig in i Gefle IF:s lag på 4 x 1500 meter under dessa år var inte lätt. Världsrekordet på 4 x 1500 försvann för övrigt till engelska landslaget, och har alltsedan dess varit på avvägar...

På tal om idrottsminnen. För min egen del glömmer jag aldrig den tunga tågresan hem till Enköping efter min debut som åskådare vid SM i friidrott 1944. Jag skulle få se Lennart Strandberg vinna 100 meter och Gunder Hägg 1500. Men icke, Stig Håkansson och Arne Andersson vann...

Idrottshälsningar från Kurt Pettersson, Enköping

Om Du vill medverka i UIHF:s medlemsblad som skribent, så är jag mycket tacksam om Du har möjlighet att lämna Din artikel dels på en **PC-formaterad diskett**, dels utskriven på papper. Det underlättar arbetet med medlemsbladet **väldigt mycket**. Jag använder själv **helst** Word for Windows 6.

Givetvis är även Du som skriver på skrivmaskin eller för hand mycket välkommen att lämna bidrag som jag – eller någon annan – kan scanna in eller renskriva.

Jag tar mycket gärna emot artiklar via e-mail.

Jan Andersson, Wallhof, 740 22 Bålinge. Tel. 018-358167 E-mail: wallhofs@wineasy.se

Vi gratulerar...

UNI – 90 år

Så har då ännu en av Uppsalas anrika idrottsföreningar uppnått den aktningvärda åldern av 90 år, nämligen cykelklubben UNI. Enligt en jubileumsskrift från 1958 bildades föreningen 1908 av "sju ynglingar i 17.18-årsåldern". Föreningen fick namnet UNION, vilket efter inträdet i RF samma år av okänd anledning ändrades till UNI. David Linder var föreningens förste ordförande och Sigge Lundberg dess stora namn inom cykelsporten (före övergången till Thor) med bl.a. ett DM på 50 km som merit.

Klubbens stora stjärna åren omkring 1920 var Harry Stenkvist, guldmedaljör i det olympiska linjeloppet i Antwerpen 1920. Bristen i klubbkassan var emellertid konstant vid den här tiden och vid några tillfällen måste UNI-cyklisterna gå över till konkurrenten UCK för att få utöva sin sport. Trots allt lyckades efter hand klubben fostra flera lovande juniorer och B-klassare som t.ex. Martin och Herbert Lundin och i slutet av 20-talet hade man ett 40-tal licensierade cyklister.

I början av 30-talet var trion Martin Lundin, Evert Ohlsson och Folke Svensson klubbens mest framgångsrika. Tyvärr måste de lämna klubben och övergå till Fyrishof 1935-37 innan de återvände till UNI. Ett annat avbräck var dessutom när Eskil Åkerlund, klubbens ordförande sedan 1923, tillfälligt lämnade sin post. Föreningen var då nära att avvecklas, men repade sig, mycket tack vare inkomsterna från ett lotteri och försäljning av en UNI-kalender.

Klubben återhämtade sig också sportsligt, när de cyklister som lämnat klubben återvände. Med A-klassarna Martin Lundin, Evert Ohlsson, Sven Thor, Erik Törnblom, Ville Wickström och Assar Larsson samt Nisse Larsson i B-klassen och junioren Harald Jansson (sedermera Halle Janemar) var UNI förmodligen Sveriges starkaste cykelklubb 1937 och ett par år framåt. Frågan är om det inte var just säsongen 1937 som UNI-cyklisterna hemförde de största segrarna i klubbens historia. Evert Ohlsson blev då nordisk mästare, Martin Lundin hemförde SM på 150 km och segrade i Skandisloppet, medan Harald Jansson vann ett 15-tal tävlingar, bl.a. JSM. Sammanlagt 38 segrar och 18 lagsegrar erövrades det året av UNI-cyklisterna.

Under de besvärliga krigsåren med många inkallade till militärtjänst fick klubben lita till det gamla gänget med Martin Lundin i spetsen. Under hans ledning fostrades många duktiga cyklister, t.ex. Åke Weinitz, Erik Malm och Ingemar Åhlund. Vid fyllda 40 år visade Lundin själv inga ålderskrämpor, när han 1946 belade en 6:e plats på DN:s första 6-dagarslopp efter kriget. I Vilgot Bodin från Bollnäs fick klubben en duktig cyklist som hemförde flera segrar 1947 och 1948 bl. a. i Finland, i Karlbergs- och Borlängeloppet. 1949 fick klubben en förstärkning genom f.d. Fyrishofarna Ingvar Andersson och Rolf Bernhem, den senare vann bl. a. Skandis innan han lämnade klubben. Under 50-talet blomstade klubben tillfälligt upp och en mängd förstaplaceringar hemfördes av cyklister som bröderna Lennart och Rolf Hiller, samt Ingemar Kennbäck och Harry Eriksson.

Nämnas skall också det långa och betydelsefulla ordförandeskap som utövades av Eskil Åkerlund åren 1923-1933, 1935-1949 och 1952-1958 samt av Åke Weinitz från 1960 till hans bortgång häromåret. Även om det rykte som säger att föreningen inom kort kommer att upphöra är sant, har UNI med de här uppräknade meriterna en given plats i såväl uppsaliensisk som svensk cykelhistoria.

Rolf Pålbrant

Vi gratulerar...

Almunge IK 75 år

Den 18 mars är det exakt 75 år sedan Almunge Idrottsklubb såg dagens ljus. Det historiska första mötet 1923 hölls i kommunalrummet intill Kyrkskolan. Edvard Rödin valdes då till klubbens första ordförande med Martin Hedlund, blott 16 år den gången, som kassaförvaltare. Den sistnämnde skulle låta tala om sig betydligt mera som orienterare 10 år senare, när han i IF Thors färger vann "Riksorientering II", föregångare till SM. 1938 blev han för övrigt SM-trea i samma sport för samma klubb. Därefter fortsatte hans karriär ännu många år i Norrtelje IF.

Från början var namnet inte Almunge Idrottsklubb utan Almunge Idrottsförening. Namnskiftet föranleddes av en sammanslagning med IF Thors Almungesektion 1941 och var en förutsättning för att den "nya" föreningen skulle få rätt att delta i seriespel i fotboll. Redan 1924 hade för övrigt föreningen gått samman med Faringe Idrottsförening.

Den allra första tävlingen, som klubben anordnade, var en landsvägslöpning Hagby runt. De tävlande fick kämpa om ett för tio kronor inköpt vandringspris. Historisk vinnare blev Valter Gustafsson från Stora Ellringe.

Fotbollen har löpt som en röd tråd genom klubbens hela historia. Till att börja med användes en fotbollsplan intill Faringe station, innan Gullhagen togs i anspråk någon gång på 1930-talet. På Gullhagen spelades den 30 juli 1939 en uppmärksamman match mot Sandvikens IF. Det blev visserligen förlust med 4-1, men matchen blev ett oförglömligt minne för såväl spelarna som de 700-800 åskådarna, som hade betalat 75 öre var i entré för att få se tillställningen. Till de största fotbollsmärtlerna räknas segern i Elit Östra (gamla div. V) maratonsäsongen 1957-58 och en ettårig sejour i div. IV 1959.

Dessvärre låg Gullhagen i träda under div. IV-säsongen. En utdragen omläggning av planen blev färdig först 1962, men då med festlig återinvigning och match mellan IFK Stockholm och en Roslagskombination. Resultatet blev 7-2 till IFK Stockholms fördel efter att hemmasonen Bertil Eklund slagit in Roslagskombinationens båda mål. Bengt Selinder, 4 mål, Hasse Nilsson, 2 mål, och Kurt Liander nätade för stockholmarna.

Almunge IK var tidigt ute bland landsbygdens klubbar att ha internationellt utbyte. 1962 gästades Gullhagen av ryska div. II-laget Torpedo från Taganrog i trakten av Svarta havet. En Upplandskombination med Bertil Eklund och Björn Eriksson från hemmaklubben svarade för motståndet. De många förstärkningarna utifrån hjälpte dock inte. Ryssarna vann med 4-0 inför närmare 1.000 åskådare.

1964 hade klubben besök av FC Stoltzenau och vann med 4-0. Året efter gjorde klubben en svarsvisit i Tyskland, spelade oavgjort 4-4 mot FC Solingen och vann över världslaget FC Stoltzenau med 1-0.

Bertil Eklund var tongivande i almungefotbollen under många år och hann också med tre säsonger i IK Sirius, inkluderande klubbens första div. II-sejour 1962. Bertils son Ola förde fotbollstraditionerna vidare på högre nivå ock kom att efter tiden i Almunge spela i IF Vesta, Edsbro IF och Films SK. Andra duktiga fotbollsspelare med Almungeförflutet var Kurt Gustafsson, IF Vesta, och Björn Eriksson, UIF.

Vid sidan av fotbollen har klubben haft många andra grenar på sitt program under årens lopp: badminton, bandy, bordtennis, friidrott, handboll, orientering, skidor, skridsko, tennis och

möjlig ytterligare någon. Här kan nämnas att Harry Andersson svarade för klubbens största friidrottsframgång 1943 genom att bli DM-segrare på 10.000 m.

Idag står fotboll, handboll, innebandy och bordtennis på programmet. Vid sidan av Gullhagen är sporthallen intill Kyrkskolan ett viktigt centrum för klubben. Ungdomsidrotten dominerar och 1997 genomfördes 8.999 aktiviteter, som rapporterades för statligt aktivitetsstöd. Patrik Jansson är ordförande sedan 1997.

Bernt Karlsson

Från läktarplats

Den avtalsenliga semesterveckan var förbi. Vid brandstationen i Uppsala började det framåt kvällen samlas små grupper av manspersoner. Sakta började man dra sig in på gårdsgruset mot områdets norra gräns, den som vette mot en liten rest av Svarta bäcken eller Strömdiket som det också kallades.

Vad var det som var på gång? Jo, nu skulle det bli kraftsport, dragkamp. Ingenting för den tidens veka och bleka kontorsanställda, minsann. Nej, här gällde det stora och tunga karlar med svällande överarmsmuskler och styrka i benen!

Undan för undan drog man sig samman i, sexmannalag tror jag det var, från olika korporationer. Klädsel: nyinköpta blåbyxor – man hade väl en del av semesterslantarna kvar, kantänka – och grovskor.

Där kunde man se de atletiska karlarna från Uno Lantz' Skrotaffär – ett par av dem bröder till ägaren. Säkert var de vältränade av arbetet med att "att lyfta skrot". För att inte tala om mannarna från Uppsala Ekeby, stabila och muskulösa av hårt och tungt arbete. Men visst fanns det väl här och där en del överviktskilon inbäddade!?

Den som helt skilde sig från dessa arbetsklädda "bitiga" gestalter var domaren. Mån om sin värdighet var den magre mannen den ende som uppträdde i kostym, kanske inte den allra bästa, men ändå. Slips bar han, och iklädd filthatt var han. Dessutom: utseendet markerades av en mindre mustasch, vilket var en ovanlighet vid 30-talets början.

För att bringa linan i rätt läge innan kampen kom igång – ingen "tjuvstart" fick förekomma – ljöd domarens maningar till lagen: "Släpp etter, släpp etter". Det blev många "släpp etter" en kväll, och det var väl inte så konstigt att domaren under den närmaste tiden i tredje person kom att kallas "Släpp etter".

Varje lag höll sig med en "coach", för att använda ett modernt uttryck. En entusiastisk sådan kunde faktiskt elda sitt lag till stordåd i de avgörande ögonblicken. Om jag minns rätt var det Uppsala Ekebys första lag, som så att säga "sopade banan" med de andra lagen. Detta tack vare sex stora, starka karlar som följsamt agerade enligt intentionerna från en säker "coach".

Arne P.

Vill Du medverka i UIHF:s medlemsblad som skribent/idégivare eller har Du bilder lämpliga för publicering? Hör i så fall av Dig till någon i redaktionsgruppen:

Jan Andersson 018-358167; E-mail: wallhofs@wineasy.se

Inga Löwdin 018-537874, Arne Pettersson 018-692865

Rolf Pålbrant 018-302573, Birger Persson/Bille Bild 018-381152

Knivsta, Rimbo, Skärplinge och Vittinge på Sverige-kartan genom idrotten

Gösta Sandberg – vad säger det namnet? Det kan ju vara vem som helst. Men "Knivsta"-Sandberg, då? Med ens dyker ett kanonmål mot Skottland i början av 1950-talet upp hos dem som minns. Eller att det gäller en av landets främsta allroundbegåvningar med boll, oavsett om den var rund eller platt. "Knivsta" blev landslagsman inte bara i fotboll utan också i bandy och ishockey. Förmodligen spelade han inte handboll, annars hade han väl tillhört landslaget även i den sporten.

Det är ingen tvekan om att "Knivsta" satte Knivsta på kartan för många som inte visste att det fanns en plats med detta namn, än mindre var den låg. Under 1950- och 60-talen är det nog ingen överdrift att tala om "Knivsta" som den ledande marknadsföraren av Knivsta. Sedan må kulturpersonligheter som tonsättaren Emil Sjögren och konstnären Olof Thunman vara aldrig så erkända. Emil Sjögren har fått en vägstump uppkallad efter sig. Olof Thunman inte bara väg utan står också staty utanför Särsta värdshus. Men "Knivsta"-Sandberg då, Knivstas genom tiderna främste PR-man? Han är visserligen ännu i livet, men detta borde inte hindra att han tillerkänns ett värdebeständigt minnesmärke, som kan upplysa kommande generationer om vem han var.

Bland idrottens många värden kan man med fog hävda att den också bidragit till att påminna om stora städers existens och att göra små platser uppmärksammande. Rör man sig på nationellt plan skulle det räcka med att nämna "Tumba" Johansson och "Nacka" Skoglund. Båda blev, när de var som mest i smöret, så dyrkade och omskrivna att begreppen "Tumba" och "Nacka" fungerade som helt egna identiteter och inte alltid ens förknippades med förorter till huvudstaden.

Men det fanns andra som lyfte fram betydligt mindre kända orter i ljuset: Gösta "Fåglum" Pettersson, Sune "Hållsta" Karlsson, Sten "Köla" Olsson, Ingvar "Knislinge" Persson, Allan "Svedala" Magnusson och Stig "Vittjärv" Sundqvist, bara för att nämna ytterligare några. Listan skulle kunna göras betydligt längre.

Många av de här populärbeteckningarna eller smeknamnen kan man starkt misstänka att sportjournalistkåren var upphovet till. I vissa fall behövdes beteckningarna för att hålla isär respektive person från andra med snarlika namn. I andra ville man förmodligen förstärka utövarens identitet bakom ett rätt så opersonligt son-namn. I åter andra behövde radioreferenter underlätta för sig själva att både hänga med i speltempot och göra matchreferaten begripliga för lyssnarna när det gällde lagsporter.

Tänk er annars ett landskampsreferat i ishockey från början av 1950-talet:

– Eric Johansson hämtar pucken i egen zon, avancerar över blå linjen, passar till Gösta Johansson, som lurar en back och slår en perfekt passning till Sven Johansson, som bara har att dra målvakten och sätta pucken i nättaket.

Obegripligt och inte särskilt levande.

Förmodligen är det betydligt lättare att hänga med i svängarna, när det låter så här:

– "Epa" hämtar pucken i egen zon, avancerar över blå linjen, passar till "Lill-Lulle", som lurar en back och slår en perfekt passning till "Tumba", som bara har att dra målvakten och sätta pucken i nättaket.

Bättre, va?

Jag har en rätt stark misstanke om att Lennart Hyland stod bakom rätt många av "dopen". Fanns det ingen annan naturlig beteckning, fick således ortnamnet duga.

Vad var det då som skulle karaktärisera ett sådant här smeknamn? Det skulle vara kort, det skulle kunna uttalas rappt, d.v.s. innehålla korta vokaler, det skulle göra sig bra i kombination med efternamnet. Men ingen regel utan undantag. Det räcker med att tänka på Olle "Skoftoby" Bengtsson. Det var en fördel om orten inte var alltför stor, men också från denna regel fanns det undantag. Ta bara "Kalmar"-Pettersson, trestegshopparen.

Huvudpersonerna i fråga har kanske lagt av för länge sedan, men för gamla idrottsutövare och -supporters gror inte associationsbanorna igen så lätt. När namn som Hållsta, Köla, Vittjärv etc. nämns eller dyker upp på vägskyltar kopplas automatiskt ett efterled på som ett naturligt tillägg och en individ framträder: "Hållsta"-Karlsson, "Köla"-Olsson, "Vittjärv"-Sundqvist.

Såvitt jag känner till är det här en mycket svensk företeelse, som inte äger sin motsvarighet ens i vårt västra grannland. Men att den är svensk betyder att den också är uppländsk. Det är nämligen långt ifrån bara "Knivsta"-Sandberg, som bidragit till att göra uppländska samhällen och socknar välkända.

Här kommer några exempel, som jag i all hast kom på:

Anton "Vittinge" Karlsson, diskuskastare i IF Thor och svenska eliten, som så småningom passade på att byta efternamn till Vittinger. Och då behövde han ju inte längre kallas för "Vittinge".

Bertil "Långhundra" Karlsson: Långdistanslöpare i UIF och landslaget, som också sprang orientering i Långhundra IF.

Lars "Skärplinge" Karlbom, Karlholms IF. Tregstegshopparen, som i slutet på 1950-talet raderade ut Arne Åhmans svenska rekord från London-olympiaden.

Roland "Rimbo" Lundblad, som med korta ben men stora kliv sprang i rekordfart från Rimbo IF till AIK och svenska fotbollslandslaget i slutet på 60-talet.

Även den här listan skulle kunna göras längre.

En välkänd uppländsk idrottsprofil under flera decennier var orienteraren, Vasaloppsåkaren, Sverigeloppscyklisten m.m. Thore "Alunda" Andersson, understundom bara kallad "Alunda-bjässen". Jag minns, när jag en gång i början av 1960-talet frågade en kamrat från just Alunda om det jag tyckte var den mest självklara saken i världen:

– Du känner väl "Alunda"-Andersson?

Han skakade bara oförstående på huvudet och jag tvingades förklara mera utförligt vem jag syftade på. Plötsligt lyste hela ansiktet upp och han utbrast:

– Jaså, "Hällsbäckarn"!

Det här med ortnamnet som populärbeteckning kunde i många fall gälla långt ut i världen men sällan hemmavid. Varför skulle just Thore "Hällsbäckarn" kallas för "Alunda"-Andersson i Alunda, när det fanns flera tiotal andra "Alunda"-Andersson i socknen, som inte lät sig kallas "Alunda"-Andersson?

Detta rätt typiskt svenska fenomen är intressant inte bara från rent idrottsliga utgångspunkter. Det har också en PR-mässig och därmed kanske också turistisk sida. Företeelsen borde vara intressant att utreda närmare rent språkvetenskapligt. Dessutom kan man fråga sig varför den nästan enbart tycks handla om manspersoner. Enda undantaget från denna oskrivna regel, som jag kan komma på i all hast, är "Nora"-Anna Larsson.

Bernt Karlsson

Jönköpingsloppet 1896

"Regnet faller i strömmar. Vädret är tröstlöst. Ute vid Talavid råder alls icke fäststämning. På de sex flaggstängerna hänga de blågula dukarna tunga, genomblöta. Samlade i enstaka grupper invänta de få åskådarna hjulmännens start. Idel mulna ansigten under regndrypande paraplyer." Så inleder signaturen HC i Smålands Allehanda sitt reportage från starten av cykeltävlingen Jönköping-Stockholm den 4-5 juli 1896.

Frånsett enmansloppet Haparanda -Ystad med John Larsson 1893 och Helmer Langborg 1894 var "velocipedtävlingen Jönköping-Stockholm" den första i Norden över så lång distans, 44,7 mil. Mälaren runt 1892 och 1893 mätte "bara" 33 mil. Initiativtagare till Jönköpingsloppet var den år 1894 bildade Stockholms allmänna velocipedklubb (SAVK), som enligt det tursamt nog bevarade protokollet med tävlingen avsåg "ett motstycke till förra årets hästkappridt på samma distans". Segraren till häst, underofficeren Carlberg, hade använt en tid av 44 tim. 22 min. och enligt signaturen HC var nu "bicyklemännen" tvungna att bevisa att "bicyklen under alla omständigheter" var hästen överlägsen.

För att organisera en tävling över så lång distans krävdes en omfattande apparat. I SAVK:s ledning återfinns personer tillhörande den lilla krets som dominerade Stockholms idrottsliv på 1890-talet och väl skickade som organisatörer, t.ex. Per From, cykelfabrikant och ägare av tidningen Hjulsporet, Eli Petterson, "kappåkare" och framgångsrik cykelimportör samt Alex. Lindman, sportjournalist och ivrig propagandist för "hjulsporet".

I det vackert inbundna protokollet framgår vilket arbete som låg bakom tävlingens genomförande. Det innebar bl.a. skrivelser till "Landshövdinge-Embete" i de län som de tävlande hade att passera: Jönköpings, Skaraborgs, Örebro, Västmanlands, Uppsala och Stockholms län. Det var regel att inhämta sådana tillstånd, eftersom en landsomfattande kungörelse från 1894 stadgade att "Tävlingsåkning är förbjuden med mindre Konungens Befallninghafvande dertill för visst fall lemnat särskilt tillstånd". Därtill kom detaljerade regler för "velocipedridt på landsbygden" i varje län.

På följande orter efter vägen: Hjo, Udenäs, Askersund, Hallsberg, Örebro, Arboga, Köping, Västerås, Enköping, Bålsta och Järva anordnades "telegrafisk rapportering" till målet i Stockholm och funktionärerna på dessa platser hade kontrollkort att ifylla från de passerande åkarna. De inkommande rapporterna skulle anslås i Eli Pettersons butiksfönster "på butiksegarens bekostnad", inom parentes ett av många exempel på den nära relationen mellan cykelproducenter/cykelförsäljare och cykelsporten.

Den fylligaste förhandsinformationen om tävlingen står att finna i Smålands Allehanda. Den 2:a juli rapporterar signaturen HC och berömmar SAVK för de omfattande förberedelserna med "en hel stab av" av funktionärer efter tävlingsvägen samt de "medicinska observatörerna" som skulle undersöka de tävlandes kondition. Men han är också skeptisk till loppet. Med tanke på den svåra, backiga vägen norr om Jönköping anser han det "såsom bicykelfart olämplig". Han vänder sig också mot uppgifterna att flera cyklister, främst de två anmälda från Göteborg, tänkte begagna sig av möjligheten att ha "frihet att byta maskin så ofta de vill".

Följande dag skriver HC att detta påtalats till tävlingsledningen i Stockholm, men att det var för sent att ändra i programmet. Och nu var det bara stockholmscyklisterna "som hade utplanterat maskiner af olika beskaffenhet lämpad efter terrängen". Särskilt en av de bästa åkarna från Stockholm hade enligt HC inte mindre än 5 velocipeder vid olika stationer beroende på vägens beskaffenhet. På sträckan norr om Jönköping avsåg vederbörande att använda en tung och kraftig "maskin", medan en "kapplöpningsracer" på 9-10 kg var bäst på sträckan efter Örebro.

I ett kursiverat tillägg i SAVK:s tävlingsinbjudan uttalar styrelsen sin förhoppning att "s.k. pace making ej anlitas under tävling", dels därför att denna skulle jämföras med "hästkappridten", dels för att "likställa samtliga deltagare i berördt afseende". Signaturen HC ansåg att detta med s.k. pacening var av mindre betydelse och att distansen var för lång för att en pacemaker skulle ha någon nytta för den tävlande.

Det är även i det småländska lokalbladet, som vi får ett direktreportage från starten. I Dagens Nyheter och Stockholms Dagblad är det, förutom själva tävlingsreferatet, (byggt på rapporterna från kontrollstationerna) HC:s iakttagelser som delvis citeras. I nr 13 av Hjulsporet upptar referatet två sidor samt en bild på segraren. I Jönköpingsposten den 1/7 återfinns dessutom en kort intervju med "X" (troligen en av bröderna Langborg) som cyklat ner från Stockholm och som antog att tävlingen skulle ta ca 20 timmar.

Intressant är HC:s beskrivning av de unga sportmännens utrustning: "Tunna trikåbyxor och strumpor (eller inga av det senare slaget), en ylleskjorta och en liten mössa. Kring vänstra handleden ett skinnband med fastsittande klocka. Inga regnrockar eller packningar. Endast en

bit mat i en vaxduksficka och en liten flaska, ur vilken sportsmannen – antagligen för att förströ sig under den långa färden – suger med en liten gummislang som ett dibarn.”

I beskrivningen av deltagarnas fysiska yttre är emellertid signaturen mycket kritisk: ”Velocipedporten tyckes utveckla fula kroppsformer. Långlagda, något krokiga gestalter, tämligen klena armar, inklämda bröst. Är detta verkligen landets främsta idrottsmän, samlade till det allvarligaste kraftprov, som ännu förelagts svensk ungdom?” Konditionen hos de som infunnit sig till start tycks det i alla fall inte ha varit något fel på, eftersom dr Gustaf Rundqvist efter ”en fullständig kroppsundersökning” konstaterade ”god kondition hos alla” med ett par undantag, vilka avråddes från start. Av de 15 som fick starta kom tio från Stockholm, två från Göteborg, en var grännabo och en kom från Vadstena.

Favoriter i loppet var P.A. Östlund, anställd hos Eli Pettersons Humberagentur, och Helmer Langborg, som tillsammans med sin bror Gunnar var ägare till Idrottsmagasinet i Stockholm. I de ovan nämnda tidningarna informerades också om vilka märken som deltagarna tävlade på: Östlund på en Humber, Helmer Langborg på en Quadrant, Waldemar Lundqvist ”red” en tysk Brennabor. Endast en av cyklisterna, Adolf Östman från Vadstena, tävlade på en svensk cykel av märket Nordstjernan.

Starten vid Talavid skedde från kl 12 den 4 juli med tio minuters mellanrum. ”Den kände sportentusiasten” Tor Almgren var starter med bistånd av tidtagaren, fabrikör J. Engström. Trots det i inledningen beskrivna hållregnet tycks signaturen HC ha genomlidit den 2½ timma långa startproceduren, fast han påpekade att det inte var något nöje att åse ”denna enformigt upprepade velocipeduppstigning och ivägrullande utför en med fotsdjup smuts betäckt väg”.

Först av alla startade ”den nittonårige ynglingen Josef Svensson”. (Påfallande var f.ö. den låga medelåldern hos cyklisterna, de flesta var i 20 års åldern, äldst var P.A. Östlund med sina 27 år.) Den andre startande, Carl Ljungqvist, återkom snart ”med sönderkörd maskin”, innan alla hade hunnit starta. Sist av alla kom Per Willmers från Ängelholm iväg. Han deltog utom tävlan beroende på att hans anmälan inkommit för sent. (Till Jönköping hade han cyklat ett par dar innan.)

Redan före den första kontrollstationen i Hjo, 72 km från starten, hade både Waldemar Lundqvist och Fritiof Ericsson utgått på grund av kedjebrott resp. sönderkörd ring. Östlund ledde här med ”ett betydande försprång” för att citera Hjulsport. Innan cyklisterna anlände till Askersund hade ytterligare två, Eric Hjerpe och Oskar Julin från Stockholm, måst ”utgå ur täflan”. Här hade Adolf Östman tagit ledningen före Östlund. Vägarna hade nu blivit bättre men ”i stället började skymningen tilltaga och landsvägsdikena fingo mottaga ett och annat besök af de med sömnen kämpande rytterna”. I Hallsberg utgick ytterligare två tävlande, nämligen Gunnar Langborg och Ivar Linton från Göteborg p.g.a. ”maskinskador”. I Örebro fick ”rytterne” massage och mat och tillfälle till vila, vilket ingen begagnade sig av. Här utgick ytterligare en åkare, nämligen Östman, även han på grund av ”maskinskada”.

Efter Arboga återstod nu bara fyra åkare med Östlund som klar ledare. Efter honom följde Svensson, Helmer Langborg och Claes Ekström, Göteborg – en ordning som höll ända in i mål. En intressant uppgift är att från Köping assisterades Östlund av ”den från första Mälare-ridten bekante mästerryttaren Gustaf Fjæstad” som med ”van hand” gav Östlund massage och följde honom hela vägen mot Stockholm.

I Stockholm hade under natten en stor skara åskådare samlats framför Eli Petterssons butik på Birger Jarlsgatan, där man i tre skyltfönster kunde följa de från kontrollstationerna inlegrerade tiderna. Under förmiddagen hade flera tusen ”sportentusiaster” samlats vid målet ”på sidan af Sturevägen”. Ett par minuter över 12 f.m. anlände så segraren P.A. Östlund i god kondition med en använd tid av 23 timmar och 23 minuter. Ett par timmar senare kom Helmer

Langborg, även han "vid mycket goda vätskor" och "den lille Svensson" efter ytterligare en timme. Först 6.43 e.m. anlände så fjärde och sista man, Claes Ekström, som under en rast "dukat under för John Blund", vilket var en bidragande orsak till det stora tidsavståndet till tredje man. Willmers som ju hade åkt utom tävlan kom "helt trankilt" inåkande så sent som tjugo minuter före elva på kvällen. Han hade då råkat ut för en mängd missöden med sin velociped vid Arboga och efter Örebro.

Även ett utförligt läkarprotokoll är bifogat SAVK:s protokollpärm. Där kan man utläsa dr Thure Stenkviks "protokoll vid målet för kappridten Jönköping-Sthlm 1896", där uppgifterna om de fem, som kom fram till Stockholm är noggrant redovisade, alltifrån kroppsvikt, temperatur och puls till "förtäring under färden". Ägg, smörgåsar och mjölk tycks ha varit det vanligaste näringsintaget. Anmärkningsvärd är den låga kroppsvikten hos Josef Svensson och Claes Ekström, 53,6 resp. 52,3 kg. F.ö. verkar de fem cyklisterna ha klarat strapatserna utomordentligt väl.

Värt att notera är priserna och prisgivarna, som noggrant återgavs i de ovan nämnda pressalstren – P.A. Östlund erhöll SAVK:s guldmedalj och "en velociped skänkt af Per From", medan Helmer Langborg som andra pris fick klubbens silvermedalj och en silverpokal, "skänkt af Humbers agentur i Sverige".

Men det var inte bara denna form av gratisreklam som cykelbranschen satsade på, utan även betald annonsreklam, där man framhöll tävlingsframgångarna som bevis för det egna märkets överlägsenhet gentemot konkurrenterna. Vid en genomgång av pressmaterialet har jag funnit att företrädarna för Eli Pettersons och Langborgs affärsföretag hade en närapå daglig annonsering i några av huvudstadstidningarna: i Dagens Nyheter 8/7-29/7, s:a 10ggr, i Aftonbladet 8/7-15/7, s:a 6 ggr och i Stockholms Dagblad 14/7-17/7. I annonstexten för Pettersons saluförda Humber heter det att Humber "fortfarande är störst" och att första priset i Jönköpingsloppet vanns "utan minsta fel på maskinen". Langborgs kontrade med att Quadrant, som tog 2:a platsen var "den enda velociped som gick fullständigt felfri". Ett undantag från regeln att inte utsätta segrarens namn i reklamtexten utgör annonserna i DN och Aftonbladet den 14/7 där det heter att "Distansridten Jönköping-Stockholm, cirka 450 kilometer, vanns af P.A. Östlund från Stockholm på Humbermaskin".

Sammanfattningvis kan sägas att Jönköpingsloppet var det första av långdistanstansloppen under 1890-talet (följande år var sträckan Stockholm-Göteborg och 1898 Göteborg-Stockholm). Det skulle emellertid dröja till 1914/1915 innan några liknande strapatsrika tävlingar genomfördes: Stockholm-Göteborg-Stockholm. Och även då utnyttjades framgången för det segrande märket i annonsreklamen i minst lika hög grad som på 1890-talet.

Rolf Pålbrant

Hittills opublicerad intervju från december 1993 med Rune "Skepparn" Jansson, slottsfogde, servicechef på länsstyrelsen och idrottsfantast...

Rune Jansson finns det många som heter, men det är säkert bara en som kallas Skepparn. Han är slottsfogden som suttit barnvakt åt kronprinsessan Viktoria, men som hellre går på idrottsmöten än på kungamiddagar. Han har fått Landstingets kulturstipendium och känner sig inte tillräckligt gammal för pension.

När Skepparn anländer på utsatt tid, är första uppgiften att ladda den bärbara telefonen. Han är en vattenkammad blivande pensionär, som med tuggummi i mun slår sig ner i den bruna

snurrstolen. Rummet är fyllt med skåp, pärmar och papperstravar. På väggen hänger ett diplom från Boxningsförbundet och tidningsurklipp som rör idrott. Här på Länsstyrelsen är han servicechef med ansvar för peronal, inköp, bilar, arkiv m.m.

– Jag håller i allt, allt, säger han och öppnar ett av skåpen som visar sig innehålla det mesta från Treo till kompresser.

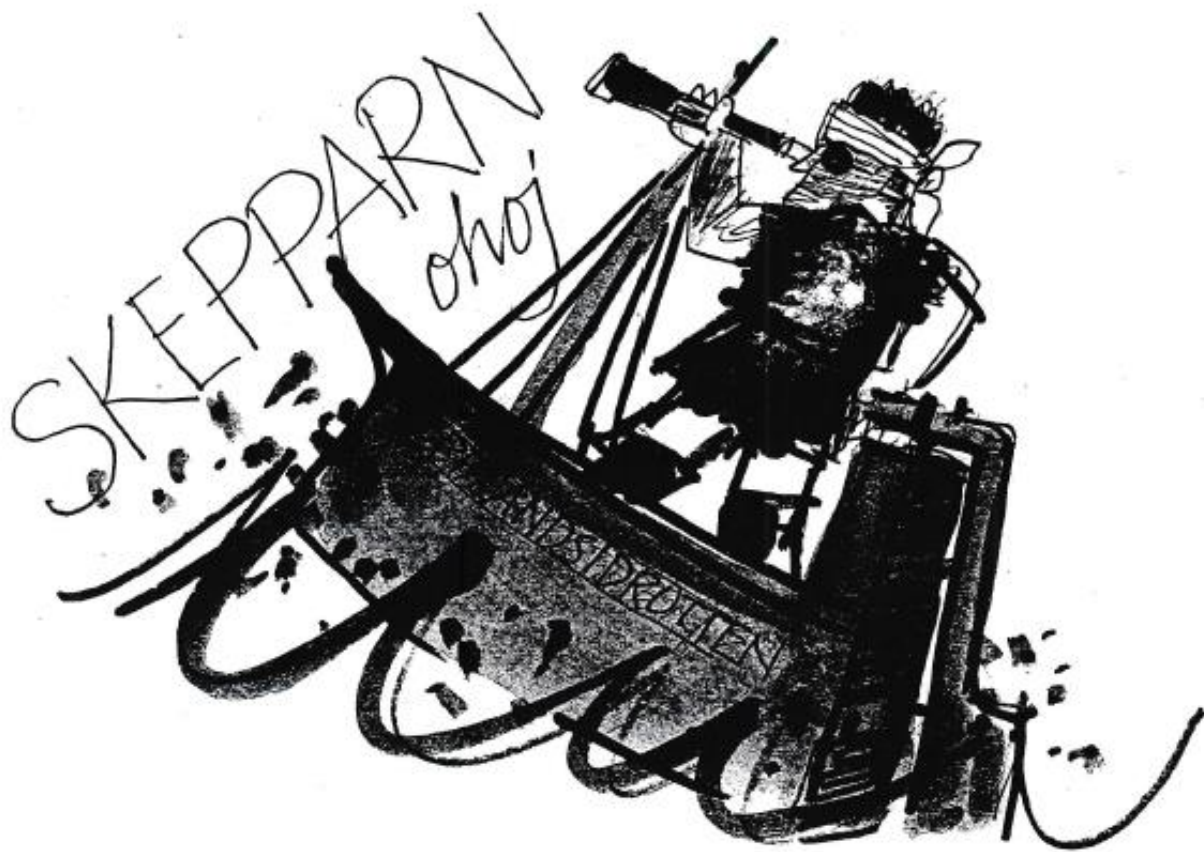
– Dessutom brukar de kalla mig Doktor Jansson.

Tjejen i receptionen tittar in och frågar efter krukor.

– Krukor, himmel och pannkaka...hm, de finns nog nere i källaren hörrö...om jag inte har slängt dem, säger Skepparn.

Telefonen ringer.

– Jansson. Ja, har den exploderat? Du, om själva hylsan sitter kvar så måste du ha en tång... Sockeln då?... Lampor finns i skrubben i Rikssalen.

Skepparn är även Slottsfogde på Uppsala slott.

– Jag har gått och spökat där sedan 1951, berättar han.

– Jag har alla mina arbetsuppgifter väldigt spridda. Det är ganska mycket jobb där uppe nu. Rikssalen håller på att utrymmas för nyombyggnaden.

Som slottsfogde är Skepparn en allt-i-allo som hjälper till där det behövs.

– Min morbror började vid slottet 1929 och drog in vatten och värme. De ritningar som han hade i huvudet fick jag sedan ärva.

Han berättar om ett kungabesök -77, då han fick sitta barnvakt åt kronprinsessan Viktoria och var omringad av Säpo med kidnappningshot hängande över sig.

– Och Viktoria bara skrek, men så fort som jag spelade apa så här, så blev hon tyst, säger han och visar.

Sedan skulle han ta hand om drottningens tysktalande föräldrar.

– Jag har bara gått sex år i grundskola och har aldrig haft tid att lära mig något språk. Men jag klarade mig ändå, man har väl armar, ben och händer.

– Sunt bondförnuft kommer man långt med, tillägger han och ser ut genom fönstret.

– Två gånger har jag valt idrotten och ungdomarna framför kungamiddag.

Skepparn är bl.a. vice ordförande i Upplands Idrottsförbund (*avgick 1996*) och sitter dessutom med i ytterligare tio styrelser. Han har firat 50-årsjubileum som idrottsledare. Att han har de flesta idrottshändelser på sina fem fingrar är inte att ta miste på.

– Inte för att skryta, men jag var som en uppslagsbok. När Grive, Kalle Brandel m.fl. var oense om något, t.ex. vem som rev den häcken på något OS, så kunde de ringa mig – även om klockan var tre på natten.

– Men så är det det här med åldern. Nu för tiden måste jag ha betänketid.

Själv har Skepparn tävlat i elva idrotter.

– Jag köper båda kvällstidningarna varje dag för att hänga med på sportdiskussionerna på fikarasterna.

Och trots en stor samling stenkakor och två "stereogrunkers" så är det radions sportsändningar som gäller.

– Ibland när jag åker och tittar på motocross så sover jag kvar i min folkvagnsbuss. Då brukar jag sörja att jag missar TV-sporten.

På bio var han senast 1960. Då på en boxningsfilm om Ingemar Johansson.

Hur ser då denne mans kalender ut?

– Jag har två stycken och jag har inga luckor om du tror det, ler han.

Han bläddrar förstrött i den ena kalendern och berättar om möten som är inplanerade.

Telefonen ringer. Läsglasögonen åker på och ännu ett sammanträde bokas in.

– Det mesta rör idrotten, säger han.

Men familjen då?

– Ja, det är också en träning. Vi sällskapade i 39 år innan vi gifte oss. Under den tiden hade vi varsin bil och varsin bostad.

Tillsammans har de dottern Eva, som är läkarsekreterare.

– Problemet med Eva var att hon var flicka. Annars hade hon blivit en utmärkt boxare eftersom hon är vänsterhänt, säger han och ger en liten "fight-lektion".

Snart går Skepparn i pension.

– Slottsarkitekten och landshövdingen vill dock ha mig kvar som slottsfogde ett tag till.

Så blev det! (red:s anm)

Han lutar sig tillbaka med händerna bakom huvudet.

– Det känns konstigt med pension. Inom mig kan jag inte fatta det.

– Faktum är att jag inte känner mig gammal, sammanfattar han.

Linda Gejke

Gymnastik och Turnen i Kristiania på 1850-talet

Sommaren 1858 företog den då trettioårige författaren Viktor Rydberg en färd i Norge. En skildring av färden publicerades samma år i Göteborgs Nyare Handels- och Sjöfartstidning där Rydberg var anställd som journalist.

Nedanstående avsnitt är citerat ur den reseskildring, grundad på Rydbergs artiklar, som 1953 publicerades i bokform av Sällskapet Bokvännerna i Stockholm under titeln »En vandring i Norge». Ifråga om den språkliga dräkten följde man då originalet så troget som möjligt. För att göra texten lättillgänglig för nutida läsare moderniserades stavningen, men mycket av den personliga egenarten och tidsandan i texten bevarades. Det återgivna avsnittet handlar om gymnastik och skolpolitik för 140 år sedan! Historien upprepar sig!

(Redaktionens kommentar)

□ SEDAN NÅGRA ÅR TILLBAKA har gymnastiken i Norge vunnit en ankläng och utbredning, som där lova henne nationell betydelse. Per Henrik Lings landsmän hava icke äran av denna nya erövring åt den ädla konst, som han återupplivade efter tusenårig dvala, eller rättare nyskapade efter tusenårig död. Gymnastiken, sådan hon i Norge är och sådan hon äger en framtid därstädes, anlände dit från Tyskland vilket antydes av själva det i Norge acklimatiserade namnet *Turnförening*, som gymnastikföreningarna i Kristiania, Drammen, Thronthiem m. fl. bära. Om metoden är den nyaste och mest vetenskapliga lämnar jag därhän; troligen skola våra svenska gymnaster med skäl bestrida det. För mina profana ögon förekom det, som om den, åtminstone vad apparaten beträffar, förenat svenska element med de tyska. Men vad jag vet är, att sådan gymnastiken i Norge är, har den vunnit en i sanning förvånande rask framgång, och den lovar, som nämnt, att bliva vad den var hos de gamla Grekerna och mer och mer bliver hos Schweizarna och Tyskarna, nämligen en *folkets* tillhörighet, en den allmänna uppfostran genomträngande, styrkande och förädlade kraft. Här i Sverige, där så mycket är gjort för gymnastikens vetenskapliga grundläggning och utveckling, är däremot så föga utträttat för dess praktiska tillämpning, och har så föga sinne visat sig för dess *nationalisering*, att man med verkligt bekymmer ser sig om efter orsakerna till en så bedrövlig företeelse. Sist av allt vill man väl finna dem i en förvekligad hug hos Sveriges ungdom, snarare i den gestalt av tråkig metodik, som gymnastiken här antagit och som den synes ävlas att bibehålla, för att vara så olik som möjligt det av henne föraktade, rent empiriska tyska Turn-väsendet. Detta senare uppträder med ett friskt, levnadsglättigt väsende (*frisch, from, frei und froh* är dess valspråk) och det tröstar sig över sin mindre gedigna vetenskaplighet med det faktum, att det danar raska gossar, smidiga ynglingar och herkuliska män. Men det är av frukten, som den vanliga blicken dömer trädets beskaffenhet. Och stode än de präktigaste gymnasier på luftiga kolonnader uppresta i varje svensk stad, inbjudande var och en att inträda, så skall folket dock icke begagna dem, om det ej finner därstädes ett *nöje*, vars njutande bjuder det en ersättning för andra mindre ädla nöjen, varåt det nu överlämnar sig, emedan det icke äger andra. Att skjuta skulden på vår styrelse för gymnastikens ringa framgång härstädes, är visserligen bekvämt, men föga passande för män, som själva kunde och borde taga första steget till förverkligande av samhällsnyttiga idéer. Att likväl en god del rättvisa låge i en sådan beskyllning kan icke nekas, när man betänker, att vår regering icke länge sedan sanktionerade en skolstadga, där gymnastiken är *bortglömd*.

Gymnastikföreningen i Kristiania, stiftades, om jag minnes rätt, år 1854 av sexton därstädes bosatta Tyskar, till större delen hantverkare. Så anspråkslös var dess början. Men saken blev genast med värme omfattad av en rask och levnadskraftig ungdom, och i spetsen för den ställde sig män med kraft i viljan och praktisk förmåga. Därför dröjde det icke länge, innan Kristianias »Turnförening» kunde bygga ett eget gymnastikhus, icke ett träskjul, utan en solid stenbyggnad, som lär kostat närmare 50.000 rdr rmt. Grundplåten till detta företag erhöles genom en gymnastikfest, som Turnarna anställde å Lindön, en av Kristianiaviken omfluten, av

naturen danad amfiteater, från vars höjder 5.000 åskådare betraktade de unga männens idrotter. Nu räknar föreningen omkring 600 fullvuxna Turnare, tillhörande samhällets alla klasser: universitetslärare, studenter, köpmän, hantverkare o. s. v. Därtill kommer en stor del av Kristianias skolor. Icke heller damerna hava uteblivit. Snörlivets, planchettens och krinolinens trålinnor få åtminstone under några timmar i veckan utbyta dessa det smaklösa modets barbariska bojar mot blusen och vidbyxorna, i vilka de fritt kunna röra sina lemmar; och mången flicka, som finner hälsans rosor åter blomstra på sina kinder, har vunnit den erfarenhet, att gymnastiken är ett *skönhetsmedel*, med vilket intet annat kan mäta sig och helt visst det enda, som förtjänar detta namn.

Gymnastikföreningen i Kristiania är på följande sätt organiserad. Generalförsamlingen, det vill säga, föreningens alla medlemmar, väljer för varje halvår en styrelse, bestående av fem personer, samt dessutom, vid slutet av varje år, revisorer och suppleanter. Bestyrelsen väljer inom sig en förman, som kallar till styrelsesammankomster och leder diskussionen såväl i dessa som i generalförsamlingarna. Styrelsen upprättar och avlönar poster, som dock måste gillas av nästkommande generalförsamling; den anställer och avskedar de lönade förrättningsmännen, för protokoll över förhandlingarna, leder föreningens penningväsen, har uppsikt över föreningens inventarium o. s. v., samt avlägger vid slutet av varje år skriftlig räkenskap inför generalförsamlingen.

En av styrelsens medlemmar är »överturnaren», som står i spetsen för »förtturnarskapet». Denna viktiga korporation inom föreningen, vilken under vissa förekommande omständigheter bildar ett slags konselj åt styrelsen, äger att indela turnarna i avdelningar, övervakar ordningen under övningarna, och har för sådant ändamål att fordra ovillkorlig lydnad på övningsplatsen. Förtturnarna leda de särskilda avdelningarnas övningar och föregå själva med exempel. Förtturnare väljas av förtturnarskapet självt i förening med gymnastikläraren eller »överturnaren».

Varje medlem, som fyllt aderton år, har röst- och förslagsrätt.

Oberäknat en lindrig inträdesavgift, är årsavgiften för varje medlem, 2 specier, som betalas kvartals- och förskottsvis.

Medelst klockringning givas signaler till uppställning, skiftning av apparater o. s. v. För varje avdelning äro de för dagen ifrågakommande övningarna i deras ordningsföljd förut bestämda och på särskilda tavlor eller plakat antecknade. Varje turnare skall, så snart övningarna slutat, ställa de av honom begagnade lösa redskapen på sin plats. Begagnandet av rockar och huvudbetäckning är under övningarna förbjudet; likaledes tobaksrökning.—

Gymnastiksalen har 7 fönsters längd, är ljus och luftig, samt försedd med åskådare- och musikläktare. Apparaterna syntes vara av bästa beskaffenhet. På väggarna hängde ordningsregler, tabeller över rörelserna och illustrerade beskrivningar på desamma. I gymnastikhuset finnes boningslägenhet för vaktmästare, rum för avklädningen, för direktionssammankomsterna o. s. v. Allt bar prägeln av omtanke, soliditet och prydighet.

Från Kristiania har gymnastikväsendet utbredd sig till de betydligare städerna i Norge. Även de mindre börja följa exemplet; så har t. ex Storhammer, ett vid Mjösen beläget, ännu obetydligt, men i uppblomstring stadt samhälle, sin turnförening.

Allt detta har skett utan ringaste understöd från statens sida. I Sverige äga vi sedan många år tillbaka ett med statsmedel underhållet gymnastiskt centralinstitut, från vilket åtskilliga skickliga lärare utgått, och staten anslår summor till uppförande av gymnastiksalar för de offentliga skolorna. I trots härav är gymnastiken för svenska folket en obekant sak, och kroppsövningarna äga intet anseende. Vi hava sedan *Lings* tid saknat agitatorer för hans idé, men det är sådana, med hänförelse för sin sak, kraft att beseгра fördomar och hinder, samt därtill med praktiskt sinne begåvade agitatorer, män liknande Tyskarnas »Vater Jahn», som erfordras, för att uppskaka vår ungdom ur dess vekliga, bekväma och kvinnliga levnadsvanor.

Upplands Idrottshistoriska Förening; personliga medlemmar 1998-02-18

Namn	Gatuadress	Hemort	Inträde
Abrahamsson, David	Ymergatan 22	753 25 Uppsala	1997
Abrahamsson, Örjan	Dan Anderssonsgatan 36	754 41 Uppsala	1991
Albertsson, Bertil	Herrgårdsvägen 4	194 35 Upplands Väsby	1987
Albinsson, Bertil	Sysslomansgatan 37 A	752 27 Uppsala	1991
Almgren, Roger	Luthagesplanaden 15 D	752 25 Uppsala	1988
Almqvist, Sture	Tjudervägen 14	756 47 Uppsala	1991
Alsén, Hans	Gluntens gränd 1	753 13 Uppsala	1988
Andersson, Evert	Hugo Alfvéns väg 16	756 49 Uppsala	1991
Andersson, Jan	Wallhof	740 22 Bältinge	1986
Andersson, Ragnar	Långåsvägen 19 E	740 30 Björklinge	1987
Axelsson, Jörgen	Rotyxvägen 17	756 48 Uppsala	1989
Bennemo, Lars	Norbyvägen 129 F	756 45 Uppsala	1996
Bexell, Olle	Gullvivevägen 14	756 46 Uppsala	1990
Bodin, Hans	Smedsbylegatan 5	753 24 Uppsala	1994
Boman, Harriet	Vilanvägen 47 A	757 57 Uppsala	1993
Brylla, Thomas	Rotfruktsgatan 7	754 49 Uppsala	1988
Carlén, Kent	Prebendevägen 31	740 22 Bältinge	1987
Carlsson, Henry	St Persgatan 19 E, 4 tr	753 20 Uppsala	1988
Carlström, Arne	Sandbrovägen 14	740 30 Björklinge	1994
Davidsson, Hans	Rånäs 6125	762 00 Rimbo	1991
Ekeberg, Yngve	Myrgångsvägen 14	757 57 Uppsala	1994
Ekström, Nils	Laduvägen 6	756 47 Uppsala	1991
Ekedahl, Elsie	Gärdesgatan 2	193 32 Sigtuna	1986
Emgardsson, Ingrid	Sör Hårsbäck	744 91 Heby	1991
Eriksson, Gunnar	Högby	755 90 Uppsala	1987
Eriksson, Ingvar	Lavendelvägen 4	743 34 Storvreta	1993
Eriksson, Åke	Tallbacksvägen 24	756 45 Uppsala	1996
Falkenäs, Gunnar	Cellovägen 124 R	756 54 Uppsala	1987
Forssman, Per	Ormbergsvägen 7	193 36 Sigtuna	1997
Freding, Ulf	Säby, Dalby	755 91 Uppsala	1994
Gauffin, Hans-Magnus	Tiundagatan 53	752 31 Uppsala	1986
Gullström, Hilding	Johannesbäcksgatan 36A	754 33 Uppsala	1992
Hagelin, Bertil	Tegelgatan 45	752 39 Uppsala	1987
Hasselberg, Staffan	Centralvägen 2 A	744 32 Heby	1995
Henriksson, Johan	Jällagatan 4	753 24 Uppsala	1991
Holmberg, Göran	Smedsvägen 9	810 60 Söderfors	1994
Jancke, Per	Hjalmar Brantingsgatan 27	753 27 Uppsala	1987
Janemar, Halle	Tallstigen 1	755 91 Uppsala	1997
Jansson, Rune	Slottet, ingång C	752 37 Uppsala	1986
Johansson, Carl-Axel	Skolgatan 45	195 45 Märsta	1997
Johansson, Edith	Hamnesplanaden 4 A	753 23 Uppsala	1986
Johansson, Karl-Arne	Gulmåragatan 28	745 63 Enköping	1992
Johansson, Rolf	Guldkragevägen 6	311 33 Falkenberg	1996
Johansson, Sune	Malma Ringväg 9 /	756 45 Uppsala	1986
Karlsson, Bernt	Spetsvägen 4	752 57 Uppsala	1987
Karlsson, Martin	Ormbergsvägen 28	193 36 Sigtuna	1997
Klang, Birgitta	Segerstavägen 4	741 43 Knivsta	1997
Lamberg, Aina	Ribbingebäck	740 21 Järlåsa	1992
Larsson, Bo	Moralund	755 96 Uppsala	1994
Larsson, Lars-Erik	Ulvåsa	740 10 Almunge	1986
Lindahl, Ragnar	Rödvedsgatan 30	754 49 Uppsala	1993
Lindberg, Olle	Österängsgatan 79	753 28 Uppsala	1990

Lindell, Birger	Yvre, Pl. 9087	815 00 Tierp	1990
Lindh, Folke	Östra Ågatan 73 E	753 22 Uppsala	1990
Lindqvist, Lars-Olof	Svartbäcksgatan 41 A	753 32 Uppsala	1992
Lundell, Lennart	Stamgatan 8	740 40 Heby	1986
Lundin, K-G	Stenhagsvägen 162	752 60 Uppsala	1994
Löwdin, Inga	Tegnérsgatan 36 C	752 27 Uppsala	1986
Malmberg, Bo	Tunagatan 3 C	753 37 Uppsala	1992
Mattsson, Lars	Lisselbo	740 30 Björklinge	1993
Nilsson, Lasse	Sätunavägen 11 B	195 41 Märsta	1991
Nilsson, Åke	Box 1015	740 21 Järlåsa	1997
Nirje, Bengt	Botvidsgatan 3 B	753 29 Uppsala	1986
Nyberg, Nils	Tegnérsgatan 14	752 27 Uppsala	1992
Nygren, Kerstin	Hjalmar Brantingsgatan 12 A	753 27 Uppsala	1987
Ohlström, Rolf	Värnlundsgatan 51	754 41 Uppsala	1990
Olsson, Hans	Dan Anderssonsgatan 33	754 41 Uppsala	1996
Olsson, Lars-Ivar	Torsgatan 2	753 15 Uppsala	1987
Ohlsson, Tore	Långgatan 10 C	745 34 Enköping	1987
Persson, Birger	Kotullen	741 91 Knivsta	1995
Pettersson, Arne	Trädgårdsgatan 7 B	753 09 Uppsala	1995
Pettersson, Birger	Villavägen 6	740 61 Tobo	1993
Pettersson, Bror R.	Dragarbrunnsgatan 60	753 20 Uppsala	1986
Pettersson, Gösta	Dagermansgatan 7	754 28 Uppsala	1987
Pettersson, Kurt	Björnbärsgatan 15	745 42 Enköping	1986
Pålbrant, Rolf	Hösträngsvägen 13	756 47 Uppsala	1987
Ruutanen, Marjatta	Apelgatan 6	754 35 Uppsala	1988
Rydh, Stig &			
Backman-Rydh, Birgitta	Sysslomansgatan 17 A	753 14 Uppsala	1991
Sandberg, Sigvard	Storgatan 18 B	753 31 Uppsala	1991
Santesson, Per	Bellmansgatan 36	754 28 Uppsala	1987
Schenning, Elsie	Kyrkvägen 20, Box 3	740 81 Grillby	1993
Skyttle-Jensen, Eivor	Malma Bergsväg 23	756 45 Uppsala	1991
Sundqvist, Roland	Fålhagsgatan 58	753 24 Uppsala	1993
Svensson, Dagny	S:t Persgatan 19 D	753 20 Uppsala	1990
Söderlund, Bengt	Hugo Alfvéns väg 16	756 49 Uppsala	1987
Terner, Lars	Odensgatan 5 B	753 15 Uppsala	1996
Tillander, Arne	Stabby Allé 9 C	752 29 Uppsala	1990
Tobé, Erik	Flogstavägen 5 D	752 63 Uppsala	1987
Tornberg, Sven-Erik	Eriksgratan 3	752 28 Uppsala	1991
Wahlberg, Nils	Kamomillgatan 7	754 47 Uppsala	1987
Wass, Lars	Vilanvägen 47 B	752 36 Uppsala	1995
Wettersvik, Bertil	Mollskinnsvägen 31	752 57 Uppsala	1988
Österdahl, Bengt-Göran	Lagundavägen 7	740 82 Örsundsbro	1990
Östvall, Henry	Ynglingagatan 9	753 34 Uppsala	1991

(S:a 95 personliga medlemmar)

Upplands Idrottshistoriska Förening; medlemsföreningar och förbund 1997-12-24

Namn och gatuadress	Hemort	Inträde
Bälinge IF, Box 39	740 22 Bälinge	1997
Heby Brottarklubb c/o Zenita Bratt, Hedesvägen 2	744 32 Heby	1997

Idrottsföreningen Kamraterna c/o Håkan Petterson, Bellmansgatan 100	754 26 Uppsala	1994
IF Thor, Thorgården Lurbo	755 91 Uppsala	1991
Upplands Idrottsförbund Portalgatan.9, Box 23062	750 23 Uppsala	1992
Korpen Uppsala Motionsidrottsförbund, Box 2110	750 02 Uppsala	1995
Upplands Tennisförbund c/o Birgitta Milbrink, Kornettvägen 5 (S:a 7 medlemsföreningar och -förbund)	756 46 Uppsala	1995

UPPLANDS IDROTTSHISTORISKA FÖRENING; STYRELSEN

Ordförande:	Inga Löwdin, Tegnérsgatan 36 C, 752 27 Uppsala Tel. 018-537874
Vice ordförande:	Rune Jansson, Slottet, ingång C, 752 37 Uppsala Tel. 018-500228, 0292-31087, 010-2077423
Sekreterare:	Per Jancke, Hjalmar Brantingsgatan 27, 753 27 Uppsala Tel. 018-144213
Skattmästare:	Hilding Gullström, Johannesbäcksgatan 36 A, 754 33 Uppsala Tel. 018-255104
Arkivarie:	Hans-Magnus Gauffin, Tiundagatan 53, 752 31 Uppsala Tel. 018-543662
Övriga ledamöter:	Elsie Ekedahl, Gärdesgatan 2, 193 32 Sigtuna Tel. 08-59250583 Rolf Pålbrant, Hösträngsvägen 13, 756 47 Uppsala Tel. 018-302573
Adjungerad:	Birger Lindell, Yvre, Pl 9087, 815 00 Tierp Tel. 0293-50038
Revisor:	Lars-Erik Larsson, Ulvåsa, 740 10 Almunge Tel. 0174-260 38
Revisorsersättare:	Sune Johansson, Malma Ringväg 9, 756 45 Uppsala Tel. 018-301337

Årsavgiften, 100 kronor för enskilda medlemmar och 150 kronor för organisationer, betalas vid en föreningssammankomst eller insätts på föreningens postgirokonto 818 234-7. För den får man kallelser till sammankomster m.m. samt årsboken IDROTT - HISTORIA - SAMHÄLLE.

VALBEREDNINGEN INFORMERAR

Vid årsmötet den 25 mars 1998 skall i tur och ordning väljas:

Mötesfunktionärer

d.v.s. årsmötesordförande, -sekreterare och justerare

Föreningsfunktionärer

Ordförande för ett år (nuvarande Inga Löwdin)

Tre ordinarie ledamöter för två år (nuvarande Elsie Ekedahl, Per Jancke och Rune Jansson.)

(De tre resterande ledamöterna H.-M. Gauffin (arkivarie), Rolf Pålbrant och Hilding Gullström (skattmästare) har ett år kvar av sin mandattid)

Revisor för ett år (nuvarande Lars-Erik Larsson)

Revisorssuppleant för ett år (nuvarande Sune Johansson).

Alla med utgående mandattid är tillfrågade. Inga Löwdin, Elsie Ekedahl, Lars-Erik Larsson och Sune Johansson har meddelat att de **står till förfogande** för ev. omval, medan Per Jancke (sekreterare) och Rune Jansson (vice ordförande) **vill avgå**.

Detta innebär att UIHF:s styrelse vid årsmötet mister de ledamöter som uppehållit posterna som sekreterare och vice ordförande.

Valberedningen uppmanar medlemmarna att föreslå dels personer lämpliga som årsmötesfunktionärer, dels kandidater till ny styrelse.

Föreningens ordförande väljs "personligen" till posten, medan styrelsen själv – inom sig – utser sekreterare, skattmästare och vice ordförande.

Vi alla måste dock försöka se till att dessa poster kan besättas på bästa sätt.

Skicka därför förslag eller ring och diskutera!

Valberedningen

Jan Andersson (sammankallande)

Wallhof

740 22 Balinge

018-358167

E-mail: wallhofs@wineasy.se

Ragnar Andersson

Södra Långåsvägen 19E

740 30 Björklinge

018-370343

Kerstin Nygren

Hjalmar Brantingsgatan 12A

753 27 Uppsala

018-140863

UIHF:s årsmöte med idrottscafé

**Medlemmarna i UIHF kallas till föreningens 12:e årsmöte
hos Upplands Idrottsförbund, Portalgatan 9, Uppsala
onsdagen den 25 mars kl. 18.00.**

Motioner skall vara ordföranden tillhanda senast den 6 mars.

Efter årsmötet arrangerar föreningen i samarbete med SISU ett

Caféprogram

**där Erik Tobé och Inga Löwdin berättar om den tid
då den internationella orienteringen leddes från Uppsala.**

Välkommen!

Ta gärna med Dina vänner.

Ingen föranmälan.

UIHF:s styrelse

Innehåll i detta medlemsblad

Bille Bild svarar för originalillustrationerna

1. Hänt sen sist (Inga Löwdin)
2. Sommarutflykt; Köp-, byt- och säljmarknad
3. Till Bernt Karlsson och Arne P. (Kurt Pettersson)
4. UNI – 90 år (Rolf Pålbrant)
5. Almunge IK 75 år (Bernt Karlsson)
6. Från läktarplats (Arne P.)
8. Knivsta, Rimbo, Skärplinge och Vittinge på Sverige-kartan genom idrotten (Bernt Karlsson)
10. Jönköpingsloppet 1896 (Rolf Pålbrant)
13. Intervju med Rune "Skepparn" Jansson (Linda Gejke)
16. Gymnastik och Turnen i Kristiania på 1850-talet (Viktor Rydberg)
18. UIHF:s medlemmar; förteckning
20. UIHF:s styrelse
21. Valberedningen informerar
22. Årsmöteskallelse; Innehållsförteckning